

Asia Tekijänoikeus rakennukseen ja rakennuspiirustuksiin

Hakija Arkkitehtitoimisto A

Annettu 03.04.2002

LAUSUNTOPYYNTÖ

Arkkitehtitoimisto A (jäljempänä hakija) on pyytänyt 04.01.2002 saapuneella kirjeellään tekijänoikeusneuvoston lausuntoa B Oy:lle suunnittelemaansa toimitaloon liittyvistä tekijänoikeuskysymyksistä.

Asia on samanaikaisesti vireillä myös Helsingin käräjäoikeudessa konsulttisopimuksen purkamiseen ym. perustuvaa velkomusta ja vahingonkorvausta koskevana riita-asiana. Asiassa on kantajana Arkkitehtitoimisto A ja vastaajana B Oy. Tässä oikeudenkäynnissä ei kuitenkaan käsitellä tekijänoikeuskysymyksiä.

Selostus asiasta

Arkkitehtitoimisto A voitti B Oy:n uuden toimitalon suunnittelusta järjestetyn kutsukilpailun vuonna 1998 ja sai toimeksiannon heti kilpailun ratkeamisen jälkeen. Suunnittelukilpailun tavoitteet olivat lausuntopyynnön mukaan haastavat sekä toiminnoiltaan että rakennuspaikkansa suhteen, joten mikään vakioratkaisu ei tullut kyseeseen.

Palkittu ratkaisu pyrki lausuntopyynnön mukaan toteuttamaan tilaajan eli B Oy:n kilpailuohjelmaan kirjaamat tavoitteet, joita olivat muun muassa rakennuspaikan maisemallisten ja merellisten arvojen hyödyntäminen, positiivisen ja kodikkaan toimintaympäristön luominen sekä lehtitalon imagoon sopivan arkkitehtonisen ratkaisun löytäminen (lausuntopyynnön liite 1, ote kilpailuohjelmasta).

Hakijan voittaneessa ratkaisussa toimitalo sijoittuu suunnitellulle paikalle puistomaisesti. Toimistot jakaantuvat neljäksi nelikerroksiseksi toimistoyksiköksi, jotka sijoittuvat lasikatteisen, merelle aukeavan valopihan ympärille.

Lausuntopyynnön mukaan kyseessä oli normaali rakennuksen toteutukseen tähtäävä suunnittelukilpailu. Kuten kilpailuohjelmassa todetaan, kilpailussa noudatettiin

Suomen Arkkitehtiliiton kilpailusääntöjä, joiden mukaan kilpailijat säilyttävät tekijänoikeutensa ehdotuksiansa (lausuntopyynnön liite 4).

Hakija teki suunnittelusopimuksen tilaajan eli B Oy:n kanssa normaaliin tapaan kaikista arkkitehtisuunnitelmista talon valmistumiseen saakka. Sopimus jakautui perinteiseen tapaan luonnoksiin, pääpiirustuksiin, urakkapiirustuksiin ja työmaa-valvontaan. Kyseiseen sopimukseen oli liitetty arkkitehtisuunnitelmien luonnokset (suunnittelusopimus, lausuntopyynnön liite 5), joten talon luonne oli jo tuolloin yhteisesti hyväksytty, joskin talon kokoa kasvatettiin tilaajan toivomuksesta noin tuhannella hyötyneliöllä ja julkisivumateriaalista käytiin keskustelua lähes pääpiirustusten valmistumiseen saakka, jolloin tilaaja valitsi pääjulkisivumateriaaliksi kilpailuvaiheen patinoidun kuparin sijasta haponkestävän teräslevyn (4 mm) ja puun (punahonka) yhdistelmän.

Toinen keskustelua herättänyt teema oli keskusaulan lasikate, jonka kehittelyä jatkettiin 5.3.1999 ja 25.8.1999 pidettyjen kattopalavereiden mukaan (lausuntopyynnön liite 6). Suunniteltu lasikate oli perinteinen, teräs- ja lasirakenteinen, useammasta harjasta muodostuva lasikate (lausuntopyynnön liite 7, talon pääpiirustukset - leikkaukset).

Talon pääpiirustukset jätettiin sisään Helsingin rakennusvalvontavirastoon tilaajan hyväksymänä 30.6.1999, jonka jälkeen hakija keskittyi urakkapiirustusten suunnitteluun yhteisesti sovitussa aikataulussa. Vaikka pääpiirustusten sisään jättäminen ei ole mahdollista ilman tilaajan hyväksyntää, esittivät tilaaja ja rakennuttajakonsultti C elokuussa 1999 lausuntopyynnön mukaan väitteitä, että pääpiirustuksia ei vielä olisi hyväksytty.

Lausuntopyynnön mukaan tilaaja eli B Oy pyysi niinkin myöhään kuin syyskuun alussa 1999 pohjaratkaisuihin eri toimistotilojen keskinäisen järjestyksen muuttamista, johon hakija suostuikin 2.9.1999 pidetyssä suunnittelupalaverissa sillä ehdolla, että muutosten aiheuttama viive lisätään sovittuun aikatauluun ja että siitä aiheutuva lisätyö korvataan.

Hakija teki vaaditut muutokset pohjapiirroksiin 10.9.1999 mennessä ja keskittyi urakkapiirustusten suunnitteluun sovituin välitulostuksin. Lausuntopyynnön mukaan tilaaja alkoi kuitenkin hakijan ja tilaajan välisen sopimuksen vastaisesti pantata maksuposteja (lausuntopyynnön liite 5) ja on sittemmin myös kieltäytynyt maksamasta sovittuja lisätöitä, koska niistä ei ole tehty erillistä kirjallista lisätyötilausta. Kyseiset muutokset ovat tarkistettavissa pohjapiirroksista ja välitavoitteet suunnittelukokouspöytäkirjoista. Hakija sai urakkasuunnitelmat sovitusti valmiiksi 20.11.1999 (lausuntopyynnön liite 3, vastaanottajan kuittaukset toimitetuista urakkarjoista).

Tämän jälkeen projekti sai lausuntopyynnön mukaan yllättävän kääntein. Rakennuttajakonsulttina toiminut C ja tilaaja esittivät hakijan mukaan perusteettomia väitteitä, että hakijan suunnitelmat eivät vastaisi urakkapiirustuksille normaalisti asetettavaa tasoa. B Oy:n pyynnöstä suunnitelmista lausunnon antanut professori X totesi hakijan suunnitelmat normaalitasoisiksi ja samassa yhteydessä totesi myös, ettei niiden oleelliseen muuttamiseen ollut mitään teknistä tai toiminnallista syytä (lausuntopyynnön liitteet 9 ja 10). Tilaaja sanoi kuitenkin hakijan ja tilaajan välisen suunnittelusopimuksen irti 13.12.1999 hakijan mielestä täysin perusteettomasti ja jätti maksamatta sovittuja suunnittelupalkkioita noin miljoonan markan edestä. Kyseinen sopimusrikkomus on parhaillaan oikeuskäsittelyssä Helsingin käräjäoikeudessa (lausuntopyynnön liite 17, haastehakemus).

B Oy kiinnitti Arkkitehtitoimisto D:n välittömästi jatkamaan projektia ja muuttamaan hakijan suunnitelmia. Tämä tapahtui, vaikka suunnitteluun liittyvät tekijänoikeuskysymykset ja taloudelliset epäselvyydet olivat täysin selvittämättä. Sitten B Oy ja Arkkitehtitoimisto D ovat kopioineet ja hakijan käsityksen mukaan hakijan tekijänoikeuksia räikeästi loukaten muuttaneet hakijan alkuperäisiä suunnitelmia. Lausuntopyynnön liitteenä 13 ovat hakijan syksyllä 2001 rakennusvalvontavirastosta saamat pääpiirustukset, joissa kyseisen kohteen arkkitehtisuunnittelijaksi on ilmoitettu arkkitehtitoimisto D. Kun niitä verrataan hakijan tekemiin alkuperäisiin, rakennusvalvontavirastoon 30.6.1999 sisään jätettyihin pääpiirustuksiin (lausuntopyynnön liite 7), plagiointi voidaan lausuntopyynnön mukaan kiistatta todeta.

Alkuperäistä suunnitelmaa romuttavat lausuntopyynnön mukaan muun muassa seuraavat muutokset.

- Aulan lasikate on täysin sopimaton; alkuperäinen idea massan jakautumisesta neljäksi yksiköksi on hämärtynyt kattomaiseman muutosten myötä; sisätilan levollisuus on pilattu nostamalla ilmastointikonehuoneiden seinät keskeiseksi teemaksi keskusaulan yläosassa.
- Julkisivujen sommitteellisesti harkittu suhdemaailma on pilattu rakennuksen kokonaisuutensa sopimattomilla muutoksilla pienentämällä levykokoja ja ainevahvuuksia sekä muuttamalla ikkunapintojen ja umpipintojen suhteita talon plastiseen luonteeseen sopimattomaksi.
- Ison lasipinnan detaljien ja puisen sisäpinnan poistamisella on hävitetty nimenomaan tilaajan edellyttämää lämpimyyttä ja kodikkuutta talon kokonaisuudesta. Lisätyt julkisivulasiosuudet sekä aurinkoritilöiden poistaminen muuttavat julkisivuja sekaviksi; samalla kaarevan itäjulkisivun kokonaisuus hajoaa.
- Lyyrinen sisääntuloaukio on muutettu liikenneympyräksi ja parkkikentäksi.
- Julkisivussa punahonka on korvattu ruskealla puulla ja osassa haponkestävällä teräspellillä (alkuperäinen kakkosfasadi); kyseiset muutokset vesittä-

vät alkuperäistä ajatusta talon lämpimästä ja kodikkaasta luonteesta, joka oli tarkoitus saada aikaan kahden eriluonteisen materiaalin harkitulla käytämisellä.

- Koko talon ikkunoiden väritön selektiivilasi on muutettu vihreäksi selektiivilasiksi ymmärtämättä sen peiliefektin luotaantyöntävän luonteen sopimattomuutta tilaajan alkuperäisten tavoitteiden suhteen. Luopuminen lasipintojen läpinäkyvyydestä hämärtää myös mittakaavallisesti keskeisen neljän erillisen massan teemaa.
- Kaikki talon pääportaat on kavennettu ahtaiksi 120 cm portaiksi, jotka ovat talon kokoon nähden mittakaavaltaan ja luonteeltaan toimistotaloon sopimattomia ja paloteknisesti huonompia kuin alkuperäiset 160 cm leveät portaat.

Lausuntopyynnön mukaan kaikki mainitut muutokset on tehty täysin perusteetta (lausuntopyynnön liitteet 9, 10, 11). Hakija ei ole saanut lopullisia suunnitelmia pyynnöistä huolimatta nähtäväkseen, vaikka hakijalla on käsityksensä mukaan respektioikeus kyseisiin suunnitelmiin.

Sittemmin B Oy on ilmoittanut työmaalle pystytetyssä rakennuskyltissä, että rakennuksen pääsuunnittelija on Arkkitehtitoimisto D, vaikka kilpailuvoitolla aloitettu arkkitehtisuunnittelu oli todistettavasti hakijan käsissä aina siihen saakka (urakkapiirustukset), kunnes B Oy sopimuksen rikkoen sen esti. B Oy on lausuntopyynnön mukaan myös pyrkinyt virheellisesti väittämään, että hakija olisi kyseisessä projektissa vain luonnosvaiheen suunnittelija. Hakija on asiasta eri mieltä.

Hakija on lisäksi lausuntopyynnössään esitellyt asian muuta tapahtumainkulkua sekä osapuolten asiassa esittämiä väitteitä.

Tekijänoikeusneuvostolle esitetyt kysymykset

Edellä esitetyn perusteella hakija on esittänyt tekijänoikeusneuvostolle seuraavat kysymykset:

- 1) Pidetäänkö B Oy:n toimitalon alkuperäisiä arkkitehtipiirustuksia (Arkkitehti-toimisto A, pääpiirustukset 30.6.1999 ja urakkapiirustukset 20.11.1999) tekijänoikeuslain 1 §:n 1 momentin mukaisina taiteellisina teoksina (rakennustaiteen tuotteina) ja nauttivatko ne tekijänoikeussuojaa eli katsooko tekijänoikeusneuvosto, että alkuperäissuunnitelmat ylittävät teoskynnyksen?
- 2) Onko Arkkitehtitoimisto D kopioinut Arkkitehtitoimisto A:n laatimat suunnitelmat ja esittänyt ne ominaan?
- 3) Loukkaavatko B Oy:n ja Arkkitehtitoimisto D:n tekemät muutokset hakijan tekijänoikeuksia?
- 4) Olisiko tekijänoikeudet omistavalla taholla tullut olla mahdollisuus tarkistaa (respektioikeus) mahdolliset muutokset alkuperäisiin suunnitelmiin (pääpiirustuksiin ja muutettuihin urakkakuviin) eli ovatko B Oy ja Arkkitehtitoimisto D tässä suhteessa rikkoneet tekijänoikeuslakia?
- 5) Kenelle kuuluvat kyseisen kohteen julkaisuoikeudet?

B OY:N JA ARKKITEHTITOIMISTO D OY:N VASTINE

Tekijänoikeusneuvosto on varannut B Oy:lle ja Arkkitehtitoimisto D Oy:lle mahdollisuuden vastineen antamiseen. Ne toteavat 15.2.2002 saapuneessa yhteisessä vastineessaan seuraavaa.

I Yleistä vastineen lähtökohdista ja esitystavasta

I.1. Vastineen antajien yleisluonteiset kannanotot asiaan

B Oy:n uuden toimitalon rakennushanke käynnistettiin arkkitehtikilpailulla, jonka tarkoituksena oli saada jatkotyöstämisen pohjaksi mahdollisimman hyvin B Oy:n toiminnallisia tarpeita vastaava arkkitehtonisesti korkeatasoinen luonnos-suunnitelma.

Kilpailun voitti Arkkitehtitoimisto A, ja voittajalle suoritettiin kilpailusääntöjen mukainen korvaus suunnitelmastaan. Arkkitehtitoimisto A:n kanssa tehtiin tämän jälkeen konsulttisopimus toimitalon yksityiskohtaisemmasta arkkitehti-

suunnittelusta ja rakennushankkeen muun suunnittelun (esim. rakennesuunnitelu) koordinointiin liittyvistä pääsuunnittelijan tehtävistä.

B Oy joutui kuitenkin toteamaan, että yhtiön konkreettisesti esittämät edellytykset ja vaatimukset eivät toteutuneet Arkkitehtitoimisto A:n suunnittelutyössä, ja että niihin suhtauduttiin hyvin piittaamattomasti. B Oy ei voinut hyväksyä antamiensa ohjeiden vastaisten suunnitteluratkaisujen toteuttamista. Sen vuoksi myöhempänä tässä vastineessa tarkemmin selostetuin perustein B Oy purki sopimuksen.

Rakennusprojekti oli tuolloin jo edennyt siihen vaiheeseen (mm. työmaan pohjarakennustyöt olivat käynnistymässä), että suunnittelutyö oli vahinkojen välttämiseksi saatettava viivytyksettä loppuun. Työn loppuun viemiseen suostui B Oy:n pyynnöstä Arkkitehtitoimisto D Oy.

B Oy on pyrkinyt sopimaan Arkkitehtitoimisto A:n toimeksiannon päättymiseen liittyvistä seikoista siinä valitettavasti onnistumatta. Osapuolet olivat ja ovat edelleen erimieliset sopimuksen purkamisen edellytyksistä ja oikeutuksesta ja ovat sen vuoksi puolin ja toisin kohdistaneet toisiinsa erilaisia vahingonkorvaus- ja muita vaatimuksia. Nämä vaatimukset ovat parhaillaan Helsingin käräjäoikeuden käsiteltävinä.

B Oy on käyttänyt tilaamiaan ja maksamiaan Arkkitehtitoimisto A:n laatimia suunnitelmia ainoastaan osapuolten välisen sopimuksen mukaiseen tarkoitukseen eli toimitalonsa rakentamiseen antaessaan suunnitelmat korjattaviksi ja täydennettäväksi D Oy:lle. D Oy:n suorittamassa suunnittelutyössä ei ole ollut kysymys plagioinnista, vaan alkuperäisen sopimuskumppanin suorituksen keskeytymisen vuoksi välttämättömästä jatkotyöstämisestä.

Tässä yhteydessä Arkkitehtitoimisto A:n suunnitelmiin tehdyt muutokset ovat johtuneet teknisistä ja / tai tarkoituksenmukaisuussyistä. Kumpikaan vastineen antajista ei siis ole miltään osin toiminut Arkkitehtitoimisto A:n osakkaiden tekijänoikeuksia loukkaavalla tavalla.

I.2. Vastineen esitystapa ja siinä käytetty jaottelu

Vaikka tekijänoikeusneuvostolle esitetyssä lausuntopyynnössä ei pyydetäkään kannanottoa sopimuksen purkamisen edellytysten toteutumiseen ja sen johdosta mahdollisesti syntyviin korvausvastuisiin (eikä tällaisten asioiden arvioiminen neuvoston tehtäviin kuulukaan), liittyvät myös esiin nostetut tekijänoikeudelliset kysymykset juuri tuohon sopimussuhteeseen.

Arkkitehtitoimisto A siteeraa myös tekijänoikeusneuvostolle osoittamassaan lausuntopyynnössä juuri niitä riidanalaisia lausuntoja ym. tapahtumia, jotka ovat A:n oikeudenkäynnissä esittämää aineistoa. B Oy on jyrkästi eri mieltä näistä tapahtumista ja niitä koskevista lausunnoista.

Asiassa on kysymys käytännössä siitä, millaisia ja minkä laajuisia tekijänoikeuksia Arkkitehtitoimisto A on B Oy:n kanssa tekemällään sopimuksella luovuttanut ja miten B Oy:llä on ollut oikeus saamiensa oikeuksien suhteen menetellä. Näin ollen tekijänoikeudellisten seikkojen arvioiminen ottamatta lainkaan huomioon osapuolten välistä sopimussuhdetta ja siihen liittyvää tapahtumainkulkua on B Oy:n ja Arkkitehtitoimisto D Oy:n näkemyksen mukaan mahdotonta.

Vastineen antajat toteavat lisäksi, että kannanotot Arkkitehtitoimisto A:n esittämiin kysymyksiin edellyttävät mitä suurimmassa määrin sopimusten tulkintaa ja näytön arviointia. Tämä rajoittaa vastineen antajien käsityksen mukaan tekijänoikeusneuvoston mahdollisuuksia esittää tulkintoja siitä, miten tilannetta on arvioitava. Se, kuinka neuvosto tarkastelunsa käytännössä rajaa, on kuitenkin neuvoston omaan harkintaan kuuluva asia. Sen vuoksi vastineen antajat esittävät näkemyksensä kaikista esitetyistä kysymyksistä riippumatta niiden luonteesta tulkinta- tai näyttökysymyksinä.

II Tilanteen tausta ja tapahtumainkulku

II.1. Yleistä suunnittelusopimuksesta ja -toimeksiannosta

Toimitalon Arkkitehtikilpailun ratkeamisen jälkeen B Oy ja Arkkitehtitoimisto A solmivat 5.2.1999 sopimuksen toimitalon arkkitehtisuunnitteluun liittyvistä tehtävistä. Kyseessä oli konsulttitoimeksianto tilaajan ja konsulttina toimivan arkkitehdin välillä. Toimeksianto kattoi rakennushankkeen pääsuunnittelijana toimivalle arkkitehdille kuuluvat hankkeen kokonaissuunnitteluun liittyvät tehtävät. Sopimuksessa mainitaan nimenomaisesti, että siihen sovelletaan konsulttitoiminnan yleisiä sopimusehtoja KSE 1995 (vastineen liitteenä 2).

Pääsuunnittelijan tehtävä on luonteeltaan asiantuntijatoimeksianto, jossa arkkitehdin rooliin ja tehtäviin kuuluu keskeisesti tilaajan toiveiden, tarpeiden ja tavoitteiden huomioon ottaminen paitsi omassa suunnittelutyössä, myös muussa suunnittelun ohjauksessa.

II.2. Sopimuksen purkamisesta

Ongelmia ilmeni koko toimeksiantosuhteen ajan, mutta yhteistyön jatkamisen mahdollisuudet koettiin lopullisesti lakanneiksi B Oy:n saatua käyttöönsä Arkkitehtitoimisto A:n laatimat urakkasuunnitelmat ja päästyään selville niiden sisällöstä. Pian tämän jälkeen B Oy 13.12.1999 purki suunnittelusopimuksen. B Oy katsoi tuolloin ja katsoo edelleen olleensa tähän oikeutettu seuraavilla perusteilla:

1) Arkkitehtitoimisto A ei B Oy:n käsityksen mukaan asianmukaisella tavalla ottanut huomioon tilaajan toiveita ja ohjeita. Näistä voidaan mainita keskeisinä pyydettyjen materiaali- ja muiden vaihtoehtojen selvittämisen laiminlyönti, joka olisi ollut välttämätöntä muun muassa kustannustavoitteissa pysymisen kannalta.

2) Arkkitehtitoimisto A laiminlöi B Oy:n käsityksen mukaan pääsuunnittelijan koordinoititehtävään liittyvät velvoitteet erityisesti rakenne-, sähkö- ja lvi-suunnittelijoiden tarvitsemien tietojen riittävyyden, oikeellisuuden ja oikea-aikaisen toimittamisen osalta.

3) Arkkitehtitoimisto A:n laatimissa suunnitelmissa ja muissa asiakirjoissa, kuten työselityksissä, oli B Oy:n käsityksen mukaan jatkuvasti teknisiä puutteellisuksia ja suoranaisia virheitä, toteuttamiskelvottomia, riskialttiita tai rakennus- ja/tai ylläpitokustannuksiltaan erittäin kalliita ratkaisuja.

B Oy katsoi, että Arkkitehtitoimisto A:n edellä kuvattu menettely merkitsi KSE 1995 -ehtojen 8.1.2 §:n b-d- kohtien mukaisten sopimuksen purkuperusteiden olemassaoloa, eli sopimuksen mukainen suoritus ei ilmeisesti valmistuisi sovittussa ajassa, konsultti oli joko kykenemätön tai haluton suorittamaan sovittua työtä ja menetteli olennaisesti sopimuksen vastaisesti.

Sopimussuhde siis päättyi purkamisen johdosta ja oikeudet suunnitelmien hyödyntämiseen KSE-ehtojen tarkoittamalla tavalla jäivät tilaajalle. Tilaaja teki esityksen taloudelliseksi loppuselvitykseksi, jonka Arkkitehtitoimisto A riitautti ja saattoi käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

II.3. Uuden pääsuunnittelijan valitseminen

B Oy:n lähtökohtana on koko ajan ollut osapuolten taloudellisista erimielisyyksistä huolimatta pitää asianmukaisesti huolta Arkkitehtitoimisto A:n ja sen osakkaiden tekijänoikeudellisista eduista. Koska suunnitelmilla oli tässä vaiheessa kiire, B Oy näki tässä vaiheessa välttämättömäksi huolehtia saamiensa suunnitelmien virheiden ja puutteiden korjaamisesta. Jäljellä oli lisäksi erilaisia suunnittelun loppuunsaattamiseen ja töiden valvontaan liittyviä pääsuunnittelijalle kuuluvia tehtäviä, joten tilaaja antoi tätä koskevan toimeksiannon Arkkitehtitoimisto D Oy:lle.

Suunnittelusopimuksen purkamisen ajankohtana hankkeelle haettua rakennuslupaa ei ollut vielä myönnetty. Helsingin kaupungin rakennusvalvontaviraston noudattaman käytännön mukaan lupahakemuksessa on oltava sen pääsuunnittelijan nimi, joka vastaa lupa-aineistosta. Pääsuunnittelijan vaihduttua rakennusvalvontavirasto edellytti, että lupahakemus täytetään uudelleen siten, että pääsuunnittelijaksi merkitään Arkkitehtitoimisto D Oy:tä edustava N.N., ja että korjatun lupahakemuksen liitteeksi tulevien suunnitelmiin merkitään D Oy:n tiedot. (pöytäkirja Helsingin rakennusvalvontavirastossa käydystä neuvottelusta vastineen liitteenä 3). Ratkaisu johtui siis viranomaisen vaatimuksesta, eikä siinä ollut millään tavoin kysymys tarkoituksesta vähätellä Arkkitehtitoimisto A:n osuutta hankkeessa.

Arkkitehtitoimisto A:n arkkitehdit ilmoittivat nimenomaisesti Helsingin rakennusvalvontavirastolle 13.1.2000 osoittamassaan kirjeessä (vastineen liitteenä 4), etteivät voi vastata viraston käsittelyssä olevasta pääpiirustussarjasta, koska eivät sopimuksen purun vuoksi voi valvoa sen toteutusta. Näin ollen tilaajalla ei käytännössä olisi ollut muutakaan toimintavaihtoehtoa saadakseen hankkeen etenemään ja voidakseen hyödyntää A:lle jo maksamiaan suunnitelmia kuin antaa toimeksiannon jatkaminen toisen arkkitehdin tehtäväksi ja osoittaa tämä myös rakennusvalvontaviranomaisiin nähden kohteen pääsuunnittelijaksi.

Näin ollen kohteen pääsuunnittelijan vastuut siirtyivät N.N.:lle, joka joutui käymään tilaajalta saamansa suunnitteluaineiston perusteellisesti läpi varmistuakseen sen asianmukaisuudesta. Aineistossa ilmenneiden virheiden ja puutteiden vuoksi D Oy:n arkkitehdit joutuivat N.N.:n johdolla laajasti korjaamaan aineistoa, ennen kuin suunnittelua voitiin jatkaa.

II.4. Työmaataulu

B Oy pystytti rakennustyömaalle maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämän työn kohteesta, työaikataulusta ym. seikoista tiedottavan työmaataulun. Helsingin rakennusjärjestyksen mukaan työmaataulussa on suositeltavaa ilmoittaa hankkeen pääsuunnittelija yhteystietoineen, joten näin toimittiin (ote Helsingin rakennusjärjestyksestä vastineen liitteenä 5).

Koska pääsuunnittelija oli em. syistä tullut vaihdetuksi, eikä olisi ollut luontevaakaan esimerkiksi kanavoida mahdollisia alueen asukkaiden yhteydenottoja Arkkitehtitoimisto A:lle, joka ei enää toteutusvaiheessa ollut hankkeessa mukana, taulussa ilmoitettiin pääsuunnittelijaksi D Oy. Lisäksi Arkkitehtitoimisto A oli nimenomaisesti itse kieltänyt työmaataulussa osakkaidensa nimien mainitsemisen pääsuunnittelijoina (kirje vastineen liitteenä 6).

B Oy kiinnitti tässäkin vaiheessa erityistä huomiota siihen, että Arkkitehtitoimisto A:n tekijänoikeudelliset edut turvataan osapuolten riidasta huolimatta. Toimiston osakkailta tiedusteltiin kirjeitse, haluavatko he tulla taulussa mainituiksi luonnosvaiheen suunnittelijoina, koska pääsuunnittelijoiksi heitä ei em. syistä enää voitu kutsua (kirje vastineen liitteenä 7). Tämän he olivat kuitenkin ehdottomasti kieltäneet.

III Tekijänoikeudellinen arviointi

III.1. Teoskynnyksen ylittyminen

B Oy ja D Arkkitehtitoimisto Oy eivät ota kantaa siihen, ylittävätkö Arkkitehtitoimisto A:n suunnitelmat tekijänoikeuslain 1 §:n mukaisen teoskynnyksen vai eivät. Tämä seikka siis jätetään tekijänoikeusneuvoston harkittavaksi.

Vastineen antajat huomauttavat kuitenkin, että rakennushankkeen suunnittelu on prosessi, jonka kuluessa suunnitelmat täsmentyvät ja usein muuttuvat vielä toteutusvaiheenkin aikana. Kyseessä on myös muista taidemuodoista poikkeava vuorovaikutuksellinen prosessi, jossa tilaajan ohjeet, toivomukset ja edellytykset vaikuttavat ja niiden on tarkoituskin vaikuttaa ratkaisevasti lopputulokseen. Siten vastineen antajat pyytävät tekijänoikeusneuvostoa ottamaan huomioon, että Arkkitehtitoimisto A:n suunnitelmat eivät vielä muodostaneet valmista rakennustaiteen teosta.

Vastineen antajat korostavat kuitenkin, että teoskynnyksen ylittymisellä ei ole asiassa ratkaisevaa merkitystä, koska vastineen antajien menettely ei miltään osin ole ollut tekijänoikeuslain kannalta moitittavaa, vaikka kyseessä katsottaisiinkin olevan tekijänoikeudellisesti suojattu teos.

Kuten jäljempänä tarkemmin selostetaan, on B Oy siis käyttänyt Arkkitehtitoimisto A:n laatimia suunnitelmia täysin osapuolten solmiman sopimuksen ja tekijänoikeuslain oikeuttamalla tavalla.

III.2. Suunnitelmien mahdollinen kopiointi ja omina esittäminen

Kuten edellä on selvitetty, Arkkitehtitoimisto A:n keskeisenä tehtävänä oli tehdyn sopimuksen perusteella tuottaa arkkitehtisuunnitelmat tilaajan käyttöön. Sopimuksessa ei erikseen määritellä sitä, minkä nimisiä ja laajuisia tekijänoikeuksia suunnittelija tilaajalle luovuttaa. Sen sijaan tärkeä osapuolten käsityksiä ja tarkoituksia osoittava seikka on kutsukilpailun ohjelman sisältämä maininta siitä, että omistusoikeus kilpailusuunnitelmiin siirtyy niistä maksettavaa palkkiota vastaan kilpailun järjestäjälle. Tämä palkkion osuus on myös tullut maksetuksi Arkkitehtitoimisto A:lle.

Muutoinkin jo toimeksiannon luonteesta johtuen on selvää, että suunnittelija saamaansa palkkiota vastaan luovuttaa tilaajalle paitsi tietyt piirros- ym. suunnitelmakappaleet fyysisinä esineinä, myös erilaisia niihin liittyviä oikeuksia.

On selvää, että tilaajalla on oikeus rakentaa suunnitelmien mukainen rakennus. Tällöin on kysymyksessä kappaleen valmistaminen suunnitelmien ilmentämästä rakennusteoksesta ja sen saattamisesta yleisön nähtäväksi, eli kahden keskeisen tekijänoikeuslain 2 §:n mukaisen taloudellisen oikeuden käyttämisestä (jos siis kyse on teoskynnyksen ylittävästä, tekijänoikeudellisesti suojatusta teoksesta). Näin ollen Arkkitehtitoimisto A on siis suunnittelusopimuksella luovuttanut tekijänoikeuslain 27 §:n mahdollistamin tavoin tilaajalle itselleen kuuluneita tekijänoikeuksia.

Kysymys siitä, mitä kaikkia tekijänoikeuksia ja missä laajuudessa tekijät ovat saamaansa palkkiota vastaan siirtäneet tilaajalle, on siis suunnittelusopimuksen sisältöä ja tulkintaa koskeva kysymys. B Oy katsoo, että sille tilaajana kuuluu em. sopimuksesta johtuen oikeus kaikkiin sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen sopimuksen alkuperäisen tavoitteen eli rakennuksen valmiiksi saamisen kannalta.

Tätä lähtökohtaista oikeutta ei muuta se seikka, että sopimus on tullut puretuksi konsultista johtuvista syistä. Näin ollen B Oy:llä on ollut oikeus teettää Arkkitehtitoimisto D Oy:llä suunnittelutyön loppuunsaattaminen virheettömässä ja tilaajan tavoitteet toteuttavassa muodossa siitä huolimatta, että D Oy:n laatimissa suunnitelmissa hyödynnetään Arkkitehtitoimisto A:n aikaisempaa työtä.

Näin ollen mikäli Arkkitehtitoimisto D Oy:n katsotaan B Oy:n lukuun tekemänsä työsuorituksen yhteydessä valmistaneen kappaleita rakennusteoksesta, ei kyseessä ole ollut mikään luvaton kopiointi, vaan alkuperäisen tekijän sopimuksen keskeytymisen vuoksi sallittu suoritus. Joka vaiheessa on asiassa mukana olleille

tahoille selkeästi ilmaistu, että kyseessä ovat Arkkitehtitoimisto A:n ennen sopimuksen purkamista laatimat suunnitelmat.

Jos tilaaja ei suunnittelusopimuksen purkamistilanteessa olisi oikeutettu hyödyntämään sitä aineistoa, jonka suunnittelija on ehtinyt laatia, merkitsisi tämä sitä, että koko suunnittelutyö olisi aloitettava alkuperäisestä ideasta ja ensimmäisistä luonnoksista lähtien kokonaan uudelleen. Tämä puolestaan merkitsisi yleensä koko hankeaikataulun täydellistä romuttumista kaikkine siihen liittyvine seuraamusvahinkoineen sekä suunnittelukustannusten maksamista osittain tai kokonaan kahteen kertaan riippuen siitä, kuinka pitkälle alkuperäinen suunnittelija olisi ehtinyt työtään viedä.

B Oy:n kohdalla tilanne olisi muodostunut täysin mahdottomaksi senkin vuoksi, että tontille laadittu asemakaava perustui kilpailun voittaneen A:n luonnostelevan rakennuksen hahmoon. Tontille ei siis olisi ilman detaljikaavan hidasta ja täysin epävarmaa muutosprosessia edes saanut rakentaa muunlaista rakennusta.

Näin ollen vastineen antajat katsovat, että tilaajalla on ollut sopimuksesta ja vastapuolen sopimusrikkomuksesta aiheutuva oikeus Arkkitehtitoimisto A:n aiempien suunnitelmien sisältämien ratkaisujen hyödyntämiseen.

Arkkitehtitoimisto A on lausuntopyynnössään tuonut esiin, että tilaaja olisi jo hyväksynyt toimiston laatimat suunnitelmat hakiessaan niiden perusteella rakennuslupaa. Tällä viitataan ilmeisesti siihen, että tilaaja olisi menettänyt oikeutensa enää edellyttää muunlaisia suunnitteluratkaisuja kuin niistä ilmenee. Vastineen antajat haluavat tältä osin todeta, että Arkkitehtitoimisto A:n laatimat suunnitelmat oli liitettävä rakennuslupahakemukseen sellaisina kuin ne tuona ajankohdalla olivat, jotta asia olisi saatu vireille. Tilaaja ei ollut tuossa vaiheessa millään tavalla detaljitason hyväksynyt jokaista suunnitelmien edellyttämää ratkaisua, eikä ollut kaikista niiden yksityiskohdista edes tietoinen. Lupahakemuksen ja sen liitteet jätti Arkkitehtitoimisto A tilaajan valtakirjalla ja tarkoituksena oli, kuten rakennushankkeissa tavallisestikin, hakea myöhemmin tarvittava määrä muutoslupia sitä mukaa, kun suunnittelu edistyy ja ratkaisut lyödään lukkoon.

Mitä sitten tulee lausuntopyynnössä mainittuun ”omanaan ilmoittamiseen”, viitanee ilmaisu ilmeisesti rakennusvalvontavirastolle lupahakemuksen ratkaisemista varten toimitettuihin pääsuunnittelijätietoihin ja työmaataulun sisältöön. Rakennuslupan saamista varten suoritettavat toimenpiteet ovat kuitenkin olleet edellä kuvatulla tavalla maankäyttö- ja rakennuslain ja Helsingin rakennusvalvontaviraston edellyttämiä.

Työmaataulun osalta voidaan todeta, että Arkkitehtitoimisto A oli kylläkin suorittanut tilaajalle myös luonnostason ylittävää suunnittelua ja että tätä työtä oli hyödynnetty korjatuissa toteutussuunnitelmissa. Kun toteutussuunnitelmat kuitenkin sisälsivät muutoksia, jotka eivät olleet Arkkitehtitoimisto A:n tekemiä eivätkä myöskään heidän näkemystensä mukaisia, ei heidän ilmoittamisensa pää-

suunnittelijana olisi ollut totuudenmukaista, eivätkä A:n arkkitehdit tätä itsekään halunneet.

Koska Arkkitehtitoimisto A:n arkkitehdit eivät sallineet nimiensä ilmoittamista ja koska tekijällä on myös oikeus kieltää nimensä ilmaiseminen, vastineen antajat katsovat, että suunnittelijoiden nimien ilmoittamisessa edellä kerrotuin tavoin rakennusvalvonnalle ja toisaalta yleisölle suunnatussa työmaataulussa ei ole toimittu hyvän tavan vastaisesti tekijänoikeuslain 3.1 §:n tarkoittamassa mielessä.

III.3 Suunnitelmien muutokset

Seuraavassa selvitetään - siltä osin kuin se on mahdollista - syitä lausuntopyynnössä lueteltuihin arkkitehtisuunnitelmien muutoksiin. Muutoksiin liittyvät väitteet ovat siinä määrin yksilöimättömiä, että vastineen antajat eivät ole kaikilta osin voineet olla varmoja siitä, mihin konkreettisiin muutoksiin lausuntopyynnössä viitataan.

Arkkitehtitoimisto A:n suunnittelemaa teräviä, sahalaitamaisia aulan lasikatteen muotoja ei haluttu toteuttaa, koska ratkaisu olisi Suomen ilmastossa ollut liian altis rakennuksen käyttöä haittaaville vesivuodoille. Lasikate siis toteutettiin loivemman muotoisena.

Julkisivuihin B Oy ei halunnut valita Arkkitehtitoimisto A:n esittämiä valtavan kokoisia lasiruutuja, koska niiden vaihtaminen tarvittaessa olisi kohtuuttoman vaikeaa. L:n muotoisia lasiruutuja puolestaan ei ratkaisusta päätettäessä vielä ollut saatavilla. Julkisivuihin myös lisättiin aukotuksia, jotta työtiloihin olisi saatu päivänvaloa ja maiseman tuomaa viihtyisyyttä.

Puista sisäpintaa on paloturvallisuussyistä poistettu vähäisessä määrin poistumisteiden kohdilta. Arkkitehtitoimisto A:n suunnittelemaa ison lasipinnan detalleja ei ratkaisusta päättämisen ajankohtana ollut mahdollista toteuttaa suunnitellulla tavalla.

Välipohjien kohdalle lisättiin julkisivulasiosuoksia palo-, ääni- ja lämpötekniistä syistä. Aurinkoritiloita ei ole olennaisessa määrin poistettu.

Pysäköinti päätettiin sijoittaa tiiviisti sisääntuloaukiolle pysäköintikannen päälle, jotta merenrannan puistikkoalue olisi voitu säilyttää. Näin pysäköintipaikkoja ei jouduttu sijoittamaan rantapuistikon paikalle, kuten Arkkitehtitoimisto A:n suunnitelmissa oli ajateltu.

Talon suurten ikkunoiden väritön selektiivilasi muutettiin vihreäksi, jotta talossa työskentelevät eivät olisi niin suoraan ohikulkijoiden näkyvillä. Ratkaisulla haluttiin lisätä työntekijöiden intymiteettitarpeeseen liittyvää viihtyvyyttä.

Portaiden kaventamisella saatiin rakennukseen lisää kaivattua toiminnallista tilaa.

Edellä selostetut muutokset eivät vastineen antajien näkemyksen mukaan ole tekijänoikeuslain 3.2 §:n tarkoittamalla tavalla tekijää loukkaava. Sama koskee muitakin suunnitelmiin tehtyjä muutoksia. Muutokset on tehnyt ammattitaitoinen arkkitehti, joka on huolehtinut muutettujen ratkaisujen rakennustaiteellisesta tasosta paitsi erillisinä ratkaisuinä, myös suhteessa kokonaisuuteen.

Muutosten huolellista ja korkeatasoista toteutusta osoittaa sekin, että ne tulivat hyväksytyiksi myös kaupunkikuvaneuvottelukunnassa, jonka nimenomaisena tehtävänä on arvioida rakennusten arkkitehtonista soveltuvuutta suunnitelluille paikoilleen. Kyseessä eivät siis ole rakennustaidetta tuntemattoman rakennuksen käyttäjän omin päin satunnaisesta mieltäjohteesta tekemät suoranaiset karsimiset tai runtelemiset, joita hyvinkin korkeatasoisesti suunnitelluissa kohteissa saattaa jos pian käyttöönoton jälkeen ilmetä.

Lisäksi on otettava huomioon, että em. muutostarpeet ja toivomukset on saatettu Arkkitehtitoimisto A:n tietoon jo heidän sopimuksensa voimassaoloaikana. Heillä olisi ollut siis mahdollisuus itse tehdä tilaajan toivomat muutokset ja siten vaikuttaa lopputuloksen muodostumiseen omalla panoksellaan. Näin he eivät kuitenkaan ole menetelleet, mikä onkin ollut yksi purkamiseen johtaneen luotamuspuolan aikaansaaneista seikoista. Kysymys on ollut tilaajan tarpeista ja edellytyksistä, jotka ovat olleet alusta lähtien samat, eikä suinkaan siitä, että tilaaja olisi kesken suunnittelun päättänytkin toteuttaa hankkeen aikaisemmin ajateltua olennaisesti pienemmällä budjetilla.

Ennen kaikkea on kuitenkin otettava huomioon se, että jokainen muutos on tehty tekijänoikeuslain rakennusten ja käyttöesineiden muuttamista koskevan 25 e §:n tarkoittamalla tavalla teknisistä tai tarkoituksenmukaisuussyistä. Kuten edellä yksityiskohtaisemmin on selostettu, muutostarve on perustunut useissa tapauksissa alkuperäisten ratkaisujen toteuttamisen vaikeuteen tai riskialttiuteen. Näillä seikoilla on merkitystä paitsi rakentamisprosessin sujuvuuden ja aikatauluissa pysymisen, myös rakentamis- ja ylläpitokustannusten hallinnan sekä suunnittelun käytön häiriintymättömyyden kannalta. Osa muutoksista on ollut tarpeen parantamaan rakennuksen ja sen tilojen soveltuvuutta aiottuun käyttöön.

Kaikki muutokset eivät ole olleet siinä mielessä pakollisia tai välttämättömiä, etteikö niiden esittämiä ratkaisuja olisi ollut lainkaan mahdollista toteuttaa (tai etteikö sellaisia aikaisemmin missään olisi toteutettu) tai että ne olisivat olleet jonkin viranomais määräyksen kannalta ehdottomasti kiellettyjä. Tällaista edellytystä ei tekijänoikeuslain 25 e § esineen omistajan tekemille muutoksille kuitenkaan edes aseteta, vaan on riittävää, että muutokset ovat objektiivisesti arvioituna perusteltuja tekniset ja tarkoituksenmukaisuusseikat huomioon ottaen.

III.4. Muutosten tarkistaminen

Kuten edellä on selostettu, Arkkitehtitoimisto A:lle oli jo heidän sopimuksensa voimassaoloaikana tuotu esiin ilmenneet muutostarpeet, eivätkä he siitä huolimatta olleet tarvittavia muutoksia suunnitelmiin tehneet. Kun suunnitelmien tarkistamis-, korjaamis- ja loppuunsaattamistoimeksianto sitten oli annettu D Oy:lle, ei A edes esittänyt pyyntöä saada seurata tätä työtä. Tällaiselle vaatimukselle ei myöskään olisi ollut mitään perusteita. B Oy vastaa Arkkitehtitoimisto A:n arkkitehtien tekijänoikeuksien kunnioittamisesta, eikä A:lla ole mitään kontrollioikeutta B Oy:n toimintaan nähden.

Arkkitehtitoimisto A:n arkkitehdit ovat sittemmin saaneet rakennusvalvontavirastosta käyttöönsä uuden lupahakemuksen liitteeksi jätetyt pääpiirustukset, joista rakennuksen yleisilmeeseen ja sen eri osiin ja tiloihin olennaisesti vaikuttavat muutokset käyvät ilmi. Näin ollen heillä on ollut riittävä mahdollisuus saada selko tehdyistä muutoksista.

III.5 Julkaisuoikeudet

Kun kyseessä on rakennustaiteen teos (sikäli kuin teoskynnyksen katsotaan ylittyvän), tulee sen saattaminen yleisön saataviin eli julkaiseminen kysymyksen tekijänoikeuslain 2 §:n ilmaisemista tavoista näyttämällä se julkisesti. Käytännössä tämä merkitsee rakennuksen rakentamista ja käyttöä siten, että se voidaan ohikulkijoiden, siinä työskentelevien ja siellä asioivien toimesta nähdä.

Ottaen huomioon edellä tarkemmin selvitetyn suunnittelusopimuksen sisällön ja tarkoituksen on selvää, että tämä oikeus kuuluu B Oy:lle. Mitä sitten tulee jossakin muussa muodossa teosmuodossa tapahtuvaan julkaisemiseen, kuten esim. valokuvateoksena tai elokuvana, on kysymys ratkaistava tapauskohtaisesti osapuolten välistä suunnittelusopimusta tulkiten.

Vastineenantajat ovat lisäksi vastineessaan selvittäneet asiaan liittyviä sopimus- ja vahingonkorvausoikeudellisia kysymyksiä, muuta tapahtumainkulkua sekä osapuolten asiassa esittämiä väitteitä.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto toteaa aluksi, että sen tehtävänä on tekijänoikeuslain 55 §:n mukaan avustaa opetusministeriötä tekijänoikeutta koskevien asioiden käsitteilyssä ja antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Tekijänoikeusneuvosto ei voi toimivaltansa puitteissa arvioida näyttökysymyksiä taikka tulkita tehtyjä sopimuksia.

Muutoin tekijänoikeusneuvosto esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/1961) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Lainkohdassa mainitaan esimerkkinä suojattavista teoslajeista muun muassa rakennustaiteen tuote. TekijäL 1 §:n 2 momentin mukaan kirjallisena teoksena pidetään muun muassa selittävää piirustusta.

Tekijän taloudellisista oikeuksista säädetään TekijäL 2 §:ssä. TekijäL 2 §:n mukaan tekijänoikeus tuottaa, lain 2 luvussa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna. TekijäL 2 § 3 momentin mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, kun se esitetään julkisesti tai kun se kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen tai näytetään julkisesti.

Tekijän moraalisisista oikeuksista säädetään TekijäL 3 §:ssä. TekijäL 3 §:n 1 momentin mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin (ns. isyysoikeus). Lisäksi säännöksessä kielletään teoksen muuttaminen tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla ja teoksen saataminen yleisön saataviin tekijää sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä (ns. respektioikeus, TekijäL 3 § 2 momentti).

TekijäL 4 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on kääntänyt teoksen tai muunnellut sitä tai saattanut sen muuhun kirjallisuus- tai taidelajiin, on tekijänoikeus teokseen tässä muodossa, mutta hänellä ei ole oikeutta määrätä siitä tavalla, joka loukkaa tekijänoikeutta alkuperäisteokseen. TekijäL 4 §:n 2 momentissa säädetään, että jos joku teosta vapaasti muuttaen on saanut aikaan uuden ja itsenäisen teoksen, ei hänen tekijänoikeutensa riipu tekijänoikeudesta alkuperäisteokseen.

TekijäL 8 §:n 1 momentin mukaan teos katsotaan julkistetuksi, kun se luvallisesti on saatettu yleisön saataviin. Saman pykälän 2 momentin mukaan teos katsotaan julkaistuksi, kun se kappaleita on tekijän suostumuksella saatettu kauppaan tai muutoin levitetty yleisön keskuuteen.

Teos voidaan luoda useiden henkilöiden yhteistyönä. Tällainen useiden tekijöiden luovista panoksista muodostuva teos voi olla joko yhteisteos tai yhteenliitetty teos. Yhteisteoksesta säädetään TekijäL 6 §:ssä. Sen mukaan kahden tai useamman tekijän yhdessä luomaan teokseen, jossa tekijöiden osuudet eivät muodosta itsenäisiä teoksia, on tekijöillä tekijänoikeus yhteisesti. Kullakin heistä on kuitenkin valta vaatimusten esittämiseen oikeuden loukkauksen johdosta.

Yhteenliitetty teos on kyseessä silloin, kun tekijöiden panokset kokonaisuudesta ovat toisistaan erotettavissa. Tällöin kukin tekijöistä määrää muista riippumatta vain omasta osuudestaan. Esimerkkinä yhteenliitetystä teoksesta voidaan mainita kirja, jossa on sekä tekstiä että kuvitusta. Yhteenliitettyihin teoksiin ei sovelleta TekijäL 6 §:n yhteisteoksia koskevaa säännöstä.

Tekijänoikeus syntyy alunperin teoksen luoneelle luonnolliselle henkilölle tai henkilöille. Tekijä voi kuitenkin luovuttaa oikeutensa toiselle, myös oikeushenkilölle. Oikeushenkilö on esimerkiksi osakeyhtiö.

Tekijänoikeuden luovutusta koskevat yleiset säännökset ovat TekijäL 27 - 29 §:ssä. TekijäL 27 §:n mukaan tekijänoikeus voidaan, TekijäL 3 §:n säännöksistä johtuvien rajoitusten, luovuttaa kokonaan tai osittain. TekijäL 2 §:ssä tarkoitettujen taloudellisten oikeutensa tekijä voi luovuttaa kokonaan tai osittain. TekijäL 3 §:ssä tarkoitetuista moraalisisista oikeuksistaan tekijä voi luopua vain, jos kysymyksessä on laadultaan ja laajuudeltaan rajoitettu teoksen käyttäminen.

Tekijänoikeuden luovutusta koskeva sopimus voi olla paitsi kirjallinen, myös suullinen tai ns. hiljainen eli konkludenttinen sopimus. Konkludenttisesta sopimuksesta on kyse silloin, kun osapuolten välisen vakiintuneen käytännön, olosuhteiden tms. perusteella voidaan katsoa tekijänoikeuden siirtymisestä tietyssä laajuudessa sovitun.

TekijäL 28 §:n mukaan ellei toisin ole sovittu, ei se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, saa muuttaa teosta eikä luovuttaa oikeutta toiselle. TekijäL 29 §:n mukaan tekijänoikeuden luovutuksesta tehdyn kohtuuttoman ehdon sovittelusta on voimassa, mitä varallisuusosoikeudellisesta oikeustoimista annetussa laissa (228/1929) on säädetty.

TekijäL 43 §:n mukaan tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuodesta. Jos kyse on TekijäL 6 §:ssä tarkoitettusta teoksesta eli yhteisteoksesta, tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut viimeksi kuolleen tekijän kuolinvuodesta.

Teosharkinnasta

Tekijänoikeussuojaa saadakseen kirjallisen tai taiteellisen tuotteen on yllettävä teostasoon eli ylitettävä niin sanottu teoskynnys, eli sen on oltava tekijänsä henkisen luomistyön itsenäinen ja omaperäinen tulos. Itsenäisyys- ja omaperäisyysvaatimuksen katsotaan yleensä täyttyvän, jos voidaan olettaa, ettei kukaan muu vastaavaan työhön ryhtyessään olisi tehnyt samanlaista teosta. Tekijänoikeussuojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia. Ratkaisu teoskynnyksen ylittymisestä tehdään tapauskohtaisella harkinnalla.

Tuotteen kirjallisella tai taiteellisella tasolla taikka sen aikaansaamiseksi vaaditulla työ- tai tietomäärällä ei ole merkitystä tekijänoikeussuojan kannalta. Lisäksi tekijänoikeussuoja on periaatteessa teoksen käyttötarkoituksesta riippumaton. Tämän mukaisesti myös käytännöllinen tuote voi olla teos.

Tekijänoikeus suojaa sekä teosta kokonaisuutena että sellaista teoksen osaa, jota muusta teoksesta irrallaan tarkasteltuna voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena.

Tekijänoikeus ei suojaa ideoita, aiheita tai periaatteita sellaisenaan, vaan sitä yksilöllistä ilmaisumuotoa, johon ne on saatettu. Samasta aiheesta voidaan siten tekijänoikeuden estämättä tehdä useita teoksia, ja tiettyyn teokseen sisältyvää ideaa tai periaatetta voidaan hyödyntää uudenaikaisessa ilmaisumuodossa.

Rakennustaiteen tuotteista

Rakennustaiteen tuotteita ovat sekä rakennusten arkkitehtipiirustukset että rakennukset. Valmis rakennus ja sen piirustus ovat saman rakennusteoksen kappaleita.

Tekijänoikeussuojaa saadakseen rakennustaiteen tuotteen on oltava edellä luonnehditun tavoin teos, eli sen oltava itsenäinen ja omaperäinen ja ilmennettävä tekijänsä persoonallisuutta. Tekijänoikeuslain esitöissä (komiteanmietintö 1953:5, s. 45) on todettu hyvin yleisluontoisesti, että rakennustaiteen tuotteilla tarkoitetaan rakennustaiteellisia luomuksia, jollaisia voivat olla sekä koko rakennukset että niiden taiteellisesti muodostetut osat.

Oikeuskirjallisuudessa on rakennustaiteen tuotteista todettu seuraavaa: "Arkkitehtoniset teokset ovat suojattuja sikäli kuin ne rakennuksen suunnittelun ja sijoituspaikan tahi sen yksityiskohtien (huoneiden asettelu, valaistussuhteet, porraskäytävien luku, mukavuudet) puolesta edustavat jotakin taiteellista lisää. Tavallisimmin tämä lisä ilmenee rakennuksen julkisivussa, mutta saattaa käydä ilmi myös portista, ovista jne. -- Rakennuksen ei-taiteelliset osat, kuten huoneiden jaotus, ovat suojaa vailla ja niiden toisintaminen on sallittua." (Kivimäki, T.M.: Uudet tekijänoikeus- ja valokuvauslait, s. 28) Rakennustaiteen tuotteessa teokselta edellytettävä omaperäisyys voi siten olla havaittavissa joko rakennuksen julkisivussa tai sen si-

säosissa. Tekijänoikeussuojaa eivät saa yksinkertaiset, itsestään selvät rakenneratkaisut.

Korkein oikeus on käsitellyt rakennustaiteen tuotteiden suojaa ratkaisuisaan 1989:149 ja 1988:4.

Ratkaisussaan 1989:149 korkein oikeus katsoi, että arkkitehdin suunnittelema tyyppitalo ei nauttinut tekijänoikeussuojaa rakennustaiteen teoksena. Korkein oikeus katsoi, että rakennus ei ollut riittävän omaperäinen ja itsenäinen arkkitehtonisilta elementeiltaan eikä myöskään kokonaisuutena. Ratkaisussa todettiin, että talo erosi monista tavallisista pientaloista niin sanotun kartanotyylinsä perusteella. Kyseinen tyyli ilmeni talon arkkitehtonisissa elementeissä, kuten aumakatossa, suuressa terassissa ja erkereissä. Ratkaisun mukaan nämä elementit olivat kuitenkin jo aiemmin tunnettuja ja paljon käytettyjä, joten talo ei täten kokonaisuutena arvioiden mainittavasti eronnut muista myynnissä olleista pientaloista. Korkein oikeus kiinnitti tältä osin huomiota muun muassa pientalojen suunnittelussa vaikuttavien käytännöllisten olosuhteiden vaikutukseen.

Korkeimman oikeuden ratkaisussa 1988:4 oli kyse siitä, että henkilö B oli pyytänyt eräältä yhtiöltä tarjousta motellirakennuksesta ja määrännyt, että se oli rakennettava hirrestä, sekä antanut ohjeita rakennuksen koosta, huonemäärästä ja huoneiden sijoittelusta. Motellirakennuksen tuli muodostaa yhdessä paikalla jo olevan huoltamorakennuksen kanssa yhtenäinen kokonaisuus. Henkilö A oli yhtiön toimeksiannosta laatinut rakennuspiirustukset noita ohjeita ja määräyksiä noudattaen. Korkeimman oikeuden mukaan annetut ohjeet ja määräykset olivat olennaisesti rajoittaneet A:n mahdollisuuksia luoda itsenäinen ja omaperäinen rakennusteos. Piirustusten kuvaamaa rakennusta ei omaperäisyyden puuttuessa pidetty tekijänoikeuslain 1 §:n 1 momentin nojalla suojattuna.

Itä-Suomen hovioikeuden ratkaisussa 24.8.1989 (S 87/357) oli kyse pientalon tekijänoikeussuojasta. Hovioikeus katsoi, että pientalo oli tekijänoikeudellisesti suojattu, koska se erosi yleisesti kaupan olleista vastaavanlaisista rakennuksista varsinkin keittiön, ruokailutilan, erkkerien ja julkisivun suunnittelun osalta, eikä kukaan muu suunnittelija olisi itsenäisesti päätenyt samaan ratkaisuun. Tekijänoikeusneuvosto oli päätenyt lausunnossaan 1987:6 samaan lopputulokseen.

Jos rakennuspiirustusten kuvaamaa tuotetta ei voida pitää TekijäL 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuna rakennusteoksena, piirustukset voivat kuitenkin saada suojaa selittävänä piirustuksena ja siten kirjallisena teoksena TekijäL 1 §:n 2 momentin nojalla.

Selittävänkin piirustuksen on tekijänoikeussuojaa saadakseen oltava teos eli ylitettävä teoskynnys. Usein kuitenkin selittävien piirustusten ilmenemismuoto määräytyy pitkälti niiden ulkoisten seikkojen mukaisesti, joita pyritään kuvaamaan, eikä niinkään tekijän luovan työn perusteella. Tavanomaiset rakennuspiirustukset, jotka ovat vailla omaperäisyyttä, jäävät tekijänoikeussuojan ulkopuolelle.

Korkein oikeus käsitteli edellä mainitussa ratkaisussaan 1988:4 myös rakennuspiirustusten suojaa. Korkeimman oikeuden mukaan rakennuspiirustukset saattoivat saada suoja TekijäL 1 §:n 2 momentin nojalla, vaikka niiden kuvaamaa motelli-rakennusta ei omaperäisyyden puuttuessa TekijäL 1 §:n 1 momentin nojalla suojattu. Piirustukset olivat kuitenkin tavanomaisia rakennuspiirustuksia vailla omaperäisyyttä, joten ne jäivät tekijänoikeussuojan ulkopuolelle.

Edellä mainittujen ratkaisujen lisäksi tekijänoikeutta rakennuksiin ja/tai rakennuspiirustuksiin on käsitelty useissa tekijänoikeusneuvoston lausunnoissa (lausunnot 1988:7, 1991:15, 1994:16, 1995:10, 1996:4, 1996:10, 1997:16, 1997:20 ja 2000:3). Useimmissa lausunnoissa on katsottu, että niissä tarkoitettujen rakennustaitteen tuotteet ja/tai rakennuspiirustukset eivät ilmentäneet omaperäisyyttä ja jäivät siksi tekijänoikeussuojan ulkopuolelle (näin esim. lausunnot 1994:16, grillikatos ja sen rakennuspiirustukset; 1995:10, vinokattoinen, lautapäällysteinen, kaksikerroksinen huvila; 1997:20, pientalo; 2000:3, keskussairaalaan saneeraus- ja laajennustöihin liittyvät rakennuspiirustukset).

Rakennuksen muuttaminen

Teostasoon yltävän rakennuksen tekijänoikeuden haltijan yksinoikeutta on TekijäL:ssä rajoitettu. TekijäL 25 e §:n mukaan rakennusta tai käyttöesineitä saa omistaja tekijän luvatta muuttaa, mikäli teknilliset tai tarkoituksenmukaisuussyyt sitä vaativat. Säännöksestä ei kuitenkaan käy ilmi, mitä teknillisillä tai tarkoituksenmukaisuussyillä tarkoitetaan. TekijäL:n esitöissä on todettu seuraavaa:

"Rakennusteokset palvelevat tavallisesti ensi sijassa käytännöllistä tarvetta. Asian luonnosta sen vuoksi johtuu, että kysymyksen ollessa sellaisesta teoksesta tekijän edun tietyissä olosuhteissa täytyy väistyä käytännöllisten ja teknillisten vaatimusten tieltä. Sama soveltuu myös käyttöesineisiin. Mainitun sisältöisen säännöksen ottaminen lakiehdotukseen on näyttänyt perustellulta. Se muodostaa rajoituksen tekijälle ehdotuksen 3 §:n 2 momentin mukaan kuuluvaan oikeuteen (respektioikeus) ja sitä on sen vuoksi tulkittava ahtaasti. Syyn muuttamiseen tulee olla joskaan ei ehdottomasti välttämättömän, niin kuitenkin objektiivisesti katsoen tarpeellisen, jotta rakennus tai esine voisi täyttää hyötytehtävänsä. Jos muutos tosiasiallisesti on tuollaisen syyn vaatima, saataisiin siihen ryhtyä ei vain tekijän suostumuksesta, vaan vieläpä silloinkin kun muutoksesta aiheutuisi sellainen teoksen muuttaminen taiteellisessa suhteessa, jota tekijä aiheellisesti voisi pitää arvoaan ja omalaatuisuuttaan loukkaavana". (komiteanmietintö 1953:5, s. 55—56)

TekijäL 25 e §:n säännöstä on tulkittu oikeuskirjallisuudessa siten, että se antaa oikeuden rakennusteoksen muuttamiseen myös silloin, kun rakennus on vasta suunnitteilla. (Haarmann, Pirkko-Liisa: Tekijänoikeus & lähioikeudet, s. 143. Meinander, Ragnar: Det rättsliga skyddet av byggnadskonst, NIR 1984, s. 287)

Tekijänoikeusneuvoston lausunnossa 1995:18 oli kyse ravintolan sisustuksesta ja sen muuttamisesta. Ravintolan pinnat oli käsitelty siten, että ne muodostivat voi-

makkaita visuaalisia elementtejä (esim. maalaamattomat betonirakenteet, käsitellyt teräslevyt, näkyville jätetyt ilmastointiputket ja sähkövedot, siniset seinät, punaiset katot). Tekijänoikeusneuvosto katsoi, että ravintolan sisustus sai kokonaisuutena suojaa TekijäL 1 §:ssä tarkoitettuna taiteellisena teoksena, vaikka yksittäiset ravintolan osakokonaisuudet eivät nauttineet itsenäistä suojaa. Tekijänoikeusneuvosto totesi myös, että rakennuksen omistajalla olisi oikeus muuttaa sisustusta TekijäL 25 e §:n nojalla, mikäli teknilliset tai tarkoituksenmukaisuussyyt sitä vaatisivat. Muuttamisen sallittavuutta ja laajuutta oli tekijänoikeusneuvoston mukaan harkittava kussakin yksittäistapauksessa erikseen.

Rakennuksen muuttamisen sallittavuuden rajoista ei siten voida muodostaa yleisiä sääntöjä, vaan ratkaisu on tehtävä tapauskohtaisesti.

Vastaukset lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin

Kysymykset toistetaan selvyuden vuoksi.

1) Pidetäänkö B Oy:n toimitalon alkuperäisiä arkkitehtiinpiirustuksia (Arkkitehti-toimisto A, pääpiirustukset 30.6.1999 ja urakkapiirustukset 20.11.1999) tekijänoikeuslain 1 §:n 1 momentin mukaisina taiteellisina teoksina (rakennustaiteen tuotteenä) ja nauttivatko ne tekijänoikeussuojaa eli katsooko tekijänoikeusneuvosto, että alkuperäissuunnitelmat ylittävät teoskynnyksen?

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että se on tutustunut hakijan tekijänoikeusneuvostolle toimittamiin kyseisen kohteen arkkitehtiinpiirustuksiin. Kohteen pääpiirustukset ja urakkapiirustusvaiheen A4-kokoon pienennetyt suunnitelmat on toimitettu tekijänoikeusneuvostolle lausuntopyynnön liitteenä. Viimeksi mainitut suunnitelmat sisältävät myös värilliset kuvat (neljä sivua) suunnitellun rakennuksen julkisivuista.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että sen käsityksen mukaan B Oy:n toimitalon rakennuspiirustuksissa on toteutettu tekijänsä tai tekijöidensä persoonallisia ja omaperäisiä ratkaisuja. Omaperäisyyttä ilmentävät erityisesti neljän toimistorakennuksen erikoinen muoto, näiden rakennusten yhdistäminen toisiinsa valopihalla sekä toimitalon pohjoisessa ja eteläisessä julkisivussa omaksuttu erilaisten materiaalien, kuten lasin ja puun, yhdistely. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että B Oy:n toimitaloa, sellaisena kuin se rakenne- ja julkisivuratkaisuiltaan ilmenee tekijänoikeusneuvostolle toimitetusta aineistosta, voidaan pitää siinä määrin itsenäisenä ja omaperäisenä, että se saa suojaa TekijäL 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuna rakennusteoksena. Tekijänoikeusneuvostolle toimitetut arkkitehtiinpiirrokset ovat tämän rakennusteoksen kappale.

Tekijänoikeusneuvosto huomauttaa kuitenkin, että kenelläkään ei sinänsä voi olla tekijänoikeutta tietyn materiaalin, kuten lasin, metallin tai puun käyttämiseen esi-

merkiksi rakennuksen julkisivumateriaalina. Jonkin materiaalin käyttäminen rakennuksessa on lähinnä idean tai periaatteen hyödyntämistä, joka jää tekijänoikeussuojan ulkopuolelle. Tekijänoikeussuojan kohteena voi olla ainoastaan se omaperäinen ilmenemismuoto, joka jollekin rakennusteokselle tai sen osalle, kuten esimerkiksi rakennuksen julkisivulle, on annettu.

Tekijänoikeusneuvosto huomauttaa, että se ei sille esitetyn aineiston perusteella voi ottaa kantaa siihen, kenelle tekijänoikeus B Oy:n toimitalon arkkitehtipiirustuksiin kuuluu. On mahdollista, että alkuperäisiä tekijöitä on useita (Arkkitehti-toimisto A:n palveluksessa olevat, toimitalon suunnitteluun osallistuneet henkilöt) ja että tekijänoikeus on syntynyt heille yhteisesti. TekijäL 6 §:ssä tarkoitetun yhteisteoksen tekijät voivat määrätä teoksesta vain yhdessä.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa myös, että tekijä tai tekijät voivat siirtää tekijänoikeutensa kokonaan tai osittain, moraalisia oikeuksia koskevin rajoituksin, sopimuksella kolmannelle. Tekijänoikeuden siirtymistä koskeva sopimus voi olla kirjallinen, suullinen tai konkludenttinen.

Lausuntopyynnön tapauksessa hakija on ollut sopimussuhteessa toimitalon tilaajaan eli B Oy:öön. Vastauksen antaminen siihen, kenelle tekijänoikeus B Oy:n toimitalon arkkitehtipiirustuksiin kuuluu, edellyttäisi tekijänoikeusneuvoston käsityksen mukaan sen selvittämistä, mitä hakijan ja B Oy:n välillä on mahdollisesti tekijänoikeuskysymyksistä sovittu. Tehtyjen sopimusten tulkitseminen ei kuitenkaan kuulu tekijänoikeusneuvoston toimivaltaan. Asian ratkaiseminen kuuluu tuomioistuimelle.

2) Onko Arkkitehtitoimisto D kopioinut Arkkitehtitoimisto A:n laatimat suunnitelmat ja esittänyt ne ominaan?

3) Loukkaavatko B Oy:n ja Arkkitehtitoimisto D:n tekemät muutokset hakijan tekijänoikeuksia?

Tekijänoikeusneuvosto vastaa samalla molempiin kysymyksiin.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa ensinnäkin, että se ei voi toimivaltansa puitteissa ratkaista kysymyksiä, jotka edellyttäisivät näytön arvioimista. Mainituin perustein tekijänoikeusneuvosto katsoo, että se ei voi vastata arkkitehtipiirustusten kopioimista koskevaan kysymykseen.

Tekijänoikeusneuvosto viittaa kuitenkin asian ratkaisemiseksi TekijäL 3 §:n 1 momentin isyysoikeutta koskevaan säännökseen, jonka mukaan kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin, on tekijä ilmoitettava sillä tavoin kuin hyvä tapa vaatii. Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että hyvä tapa vaihtelee ajoittain. On tavallista, että arkkitehdin nimeä ei ilmoiteta itse rakennuksessa. Tämä ei kuitenkaan koske rakennuspiirustuksia.

Tekijänoikeusneuvosto viittaa asian ratkaisemiseksi myös TekijäL 28 §:ään, jonka mukaan se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, ei saa muuttaa teosta eikä luovuttaa oikeutta toiselle, ellei toisin ole sovittu. TekijäL 28 §:n olettasääntö voidaan siten sopimuksella syrjäyttää, eli alkuperäinen tekijä tai tekijät ja se, jolle tekijä siirtää oikeutensa, voivat sopia teoksen muuttamisesta ja tekijänoikeuden mahdollisesta luovuttamisesta edelleen kolmannelle. Tekijä voi siis sopimuksella antaa luvan näihin toimiin. Kuten todettu, sopimus voi olla kirjallinen, suullinen tai konkluudenttinen.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että hakija on ollut sopimussuhteessa B Oy:öön ja B Oy on puolestaan ollut sopimussuhteessa Arkkitehtitoimisto D:ään. Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että B Oy:n toimia piirustusten väitetyssä muuttamisessa ja Arkkitehtitoimisto D:n toimia arkkitehtipiirustusten väitetyssä kopioimisessa ja muuttamisessa on arvioitava näiden tehtyjen sopimusten valossa. Koska tehtyjen sopimusten tulkitseminen ei kuulu tekijänoikeusneuvoston toimivaltaan, tekijänoikeusneuvosto toteaa, että se ei voi ottaa kantaa siihen, mitä hakijan ja B Oy:n välillä on mahdollisesti sovittu arkkitehtipiirustusten muuttamisesta tai piirustuksiin kohdistuvien tekijänoikeuksien siirtämisestä edelleen kolmannelle. Tekijänoikeusneuvosto ei myöskään voi ottaa kantaa siihen, mitä B Oy:n ja Arkkitehtitoimisto D:n välillä on sovittu. Tekijänoikeusneuvosto huomauttaa kuitenkin, että tekijänoikeuden luovutuksensaajan oikeutta määrätä teoksesta on edellä kerrotuin tavoin TekijäL 28 §:ssä rajoitettu.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että tekijänoikeuden haltijalla tai sillä, joka on saanut siihen tekijänoikeuden haltijan luvan, on oikeus tehdä arkkitehtipiirustuksiin haluamansa muutokset. Kuten todettu, tekijänoikeusneuvosto ei kuitenkaan voi ottaa kantaa siihen, kenelle tekijänoikeus kyseisiin arkkitehtipiirustuksiin kuuluu.

4) Olisiko tekijänoikeudet omistavalla taholla tullut olla mahdollisuus tarkistaa (respektioikeus) mahdolliset muutokset alkuperäisiin suunnitelmiin (pääpiirustuksiin ja muutettuihin urakkakuviin) eli ovatko B Oy ja Arkkitehtitoimisto D tässä suhteessa rikkoneet tekijänoikeuslakia?

Vastauksena tähän kysymykseen tekijänoikeusneuvosto toteaa, että TekijäL 25 e §:n säännös, jonka mukaan rakennuksen omistaja saa muuttaa rakennusta tekijän luvatta, mikäli tekniset tai tarkoituksenmukaisuussyyt sitä vaativat, rajoittaa tekijän mahdollisuutta vedota TekijäL 3 §:n 2 momentin mukaiseen respektioikeuteensa. Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että esimerkiksi rakennuksen sisätilojen portaiden leveyden vähäistä muuttamista taikka rakennuksen jonkin julkisivumateriaalin vaihtamista vastaavantyyppiseen, mutta halvempaan materiaaliin voitaneen usein perustella TekijäL 25 e §:ssä tarkoitetuilla teknillisillä tai tarkoituksenmukaisuussyillä.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa myös, että alkuperäisiin arkkitehtipiirustuksiin tehdyt muutokset eivät täysin selkeästi ja yksiselitteisesti käy ilmi tekijänoikeusneuvostolle esitetystä aineistosta. Osapuolet ovat lisäksi erimielisiä tehdyistä muutoksista sekä niiden syistä ja tarpeellisuudesta. B Oy ja Arkkitehtitoimisto D Oy ovat vastineessaan todenneet, että hakijan väitteet suunnitelmien muuttamisesta ovat siinä määrin yksilöimättömiä, etteivät vastineenantajat ole kaikilta osin voineet olla varmoja siitä, mihin konkreettisiin muutoksiin hakijan lausuntopyynnössään viittaa. Tästä syystä ja koska tekijänoikeusneuvoston toimivaltaan ei kuulu näyttökysymysten arvioiminen, tekijänoikeusneuvosto viittaa asian ratkaisemiseksi edellä TekijäL 25 e §:n ja TekijäL 3 §:n tulkinnasta esitettyyn.

5) Kenelle kuuluvat kyseisen kohteen julkaisuoikeudet?

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että TekijäL 2 §:n mukaan tekijällä - tai sillä, jolle tekijänoikeus on esimerkiksi sopimuksella siirtynyt - on yksinomainen oikeus päättää teoksen saattamisesta yleisön saataviin. Lausuntopyynnössä tarkoitettujen arkkitehtipiirustusten julkaisuoikeudet kuuluvat piirustusten tekijänoikeuden haltijalle. Se, kenelle tekijänoikeus kuuluu, ratkeaa osapuolten välisiä sopimuksia tulkitsemalla.

Puheenjohtaja

Niklas Bruun

Sihteeri

Hertta Hartikainen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa, johon ovat osallistuneet Niklas Bruun (puheenjohtaja), Katariina Sorvari, Stig Henriksson, Päivi Liedes, Tuula Hämäläinen, Pekka Salomaa, Tiina Ryhänen, Kai Nordberg, Arto Alaspää ja Pirjo Aalto.